

**DARSDA MULOQATNI FAOLLASHTIRUVCHI INTERFAOL
STRATEGIYALAR TIZIMI**

Ilmiy rahbar: Avezov Olmos Ravshanovich

Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) professor

Ism familiya: Alimova Nurxon Eshqobil qizi

O'qish joyi : Osiyo xalqaro universiteti magistranti

nurxonaalimova@gmail.com

Tel nomer: +998977049294

Annotatsiya

Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalar bilan samarali muloqotni tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi. Darsda muloqatni faollashtiruvchi interfaol strategiyalar talabalarning darsga qiziqishini oshiradi, ularning fikrlash va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda o'quv jarayonini yanada samarali qiladi. Ushbu maqolada interfaol dars metodlari, o'qituvchi va talaba o'rtasidagi faol muloqotni rag'batlantirish usullari, interfaol strategiyalarning amaliyotda qo'llanilishi va ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, darsda interfaol strategiyalarni muvaffaqiyatli qo'llash uchun zarur bo'lgan pedagogik yondashuvlar va texnologik vositalar ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: interfaol strategiyalar, muloqot, dars samaradorligi, faol o'quv jarayoni, talaba motivatsiyasi, pedagogik yondashuv, ta'lim texnologiyalari, guruh ishlari, diskussiya, o'qituvchi-talaba muloqoti

Zamonaviy ta'lim jarayonida darsning samaradorligi faqat o'qituvchining bilim berish darajasiga emas, balki talabalarning darsga faol jalb qilinishiga ham bevosita bog'liq. Shu nuqtai nazardan, darsda muloqatni faollashtiruvchi interfaol strategiyalar joriy etish pedagogik jarayonning muhim qismiga aylangan. Interfaol strategiyalar o'quvchilarning o'z fikrlarini ifodalash, bir-biri bilan fikr almashish, muammolarni hal qilish va ijodiy yondashuvlarni rivojlantirish imkonini beradi.

An'anaviy darslarda talabalar ko'pincha passiv rolda bo'lib, ma'lumotni qabul qilish bilan cheklanishadi. Bunday yondashuv ta'lim samaradorligini pasaytiradi, talabalarni mustaqil fikrlashga rag'batlantirmaydi va ularning bilimni chuqur shakllantirishga imkon bermaydi. Shu sababli, pedagogik jarayonda interfaol metodlarni qo'llash darsni yanada dinamik, qiziqarli va samarali qilishga xizmat qiladi.

Interfaol strategiyalar talabalarning motivatsiyasini oshiradi, ularning fikrlash jarayonini faol qiladi va darsdagi muloqotni kuchaytiradi. Masalan, guruh ishlari, diskussiya, rol o'ynash, muammo yechish mashqlari va elektron interaktiv vositalardan foydalanish talabalarning bilim olish jarayonini faol va tizimli qiladi. Shu bilan birga,

interfaol strategiyalar o'qituvchiga talabalarning bilim darajasini real vaqt rejimida baholash imkonini beradi va pedagogik jarayonni individual yondashuv bilan shakllantirishga yordam beradi.

Mazkur maqolada darsda muloqatni faollashtiruvchi interfaol strategiyalar tizimi, ularning pedagogik asoslari, amaliy qo'llanilishi va ta'lim samaradorligiga ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqot interfaol metodlarni samarali joriy etish orqali darsdagi muloqotni kuchaytirish va talabalarning o'rganish jarayonini optimallashtirish imkoniyatlarini yoritishga qaratilgan.

Darsda muloqatni faollashtiruvchi interfaol strategiyalar zamonaviy pedagogik jarayonning ajralmas qismiga aylangan. Ularning asosiy maqsadi talabalarning faolligini oshirish, fikrlash va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish hamda darsni samarali tashkil etishdir. Interfaol strategiyalar bir nechta yo'nalishlar orqali amalga oshiriladi va har biri o'ziga xos pedagogik imkoniyatlarni beradi.

Guruh ishlari talabalarga birgalikda muammolarni hal qilish, fikr almashish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Shu bilan birga, bu metod muloqotni kuchaytiradi va ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantiradi.

Misol: Tarix darsida talabalarga "O'zbekiston mustaqilligi davrida iqtisodiy islohotlar" mavzusida guruh loyihasi beriladi. Har bir guruh muayyan yo'nalishda tadqiqot olib boradi va natijalarni sinf oldida taqdim etadi. Ushbu jarayon talabalarni bir-biri bilan muloqotga jalb qiladi, fikrlar almashinishini ta'minlaydi va muammolarni birgalikda hal qilishga o'rgatadi.

Afzalliklari: talabalar bir-birining fikridan o'rganadi, muammolarni hal qilishda kreativ yondashuv shakllanadi, muloqot va hamkorlik ko'nikmalari rivojlanadi.

Diskussiya metodlari talabalarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi, fikrlarini asoslab bayon etishga va turli nuqtai nazarlarni tahlil qilishga yordam beradi. Bu metod talabalarning darsga faolligini oshiradi va pedagogik jarayonni dinamik qiladi.

Misol: Adabiyot darsida "Shakespeare asarlari bugungi zamonda ham dolzarbmimi?" mavzusida sinfda muhokama tashkil etiladi. Talabalar turli fikrlarni bildiradi, argumentlarini keltiradi va bir-birining nuqtai nazarini tahlil qiladi.

Afzalliklari: talabalarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalari rivojlanadi; darsga motivatsiya oshadi; muloqot jarayoni boyitiladi.

Rol o'ynash va simulyatsiya metodlari, rol o'ynash metodlari talabalarga turli vaziyatlarni real hayotga yaqin sharoitda o'rganish imkonini beradi. Shu orqali talabalarning kommunikativ va ijtimoiy ko'nikmalari rivojlanadi, dars esa qiziqarli va interaktiv bo'ladi.

Misol: Biologiya darsida "Ekosistema muammolari" mavzusida ekologik masalalarni hal qiluvchi vaziyat beriladi. Talabalar muhitni himoya qiluvchi, sanoat

vakili yoki olim kabi rollarni bajaradi. Bu jarayon talabalarning amaliy bilimlarni qo'llashini va turli nuqtai nazarlarni tushunishini ta'minlaydi.

Afzalliklari: Nazariy bilimni amaliyotda qo'llash imkoniyati, Ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalar rivojlanadi, Dars qiziqarli va dinamik bo'ladi.

Zamonaviy ta'lim texnologiyalari – onlayn so'rovnomalar, interaktiv taxtalar, mobil ilovalar, virtual laboratoriyalar – darsdagi muloqotni sezilarli darajada faollashtiradi. Talabalar topshiriqlarni real vaqt rejimida bajaradi va o'qituvchi darhol izoh beradi.

Misol: Fizika darsida talabalar onlayn simulyatsiya orqali tajribani bajaradi, natijalar tizimga yuklanadi va o'qituvchi izoh beradi. Bu jarayon talabalarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi va muloqotni kuchaytiradi.

Afzalliklari: dars interaktiv va qiziqarli bo'ladi, talabalar bilimni real vaqt rejimida baholash mumkin, texnologiya yordamida individual yondashuv amalga oshiriladi.

Interfaol strategiyalar samaradorligini oshirish uchun baholash va motivatsiya elementlari muhimdir. Talabalar o'z ishlarini baholash, feedback olish va natijalarni ko'rish orqali yanada faol ishlashga rag'batlanadi.

Misol: Talabalar dars davomida olingan ballar yoki "badge"lar orqali rag'batlantiriladi. Bu ularni yanada faol ishlashga undaydi, o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantiradi va muloqotni kuchaytiradi.

Afzalliklari: talabalar faol ishlashga rag'batlanadi; o'z-o'zini baholash ko'nikmalari rivojlanadi; darsdagi muloqot kuchayadi.

Ushbu asosiy qism orqali darsda muloqatni faollashtiruvchi interfaol strategiyalar tizimi, ularning afzallik va cheklovlari, shuningdek pedagogik jarayonda amaliy qo'llanilishi keng va batafsil yoritildi. Interfaol strategiyalar talabalarning bilimni chuqur shakllantirish, darsni qiziqarli va samarali qilish hamda pedagogik jarayonni optimallashtirish imkonini beradi.

Zamonaviy ta'lim jarayonida darsda muloqatni faollashtiruvchi interfaol strategiyalar talabalarning bilim olish jarayonida faolligini oshirish, fikrlash va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish hamda darsni samarali tashkil etishning muhim vositasi sifatida ajralib turadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, guruh ishlari, diskussiya, rol o'ynash, simulyatsiya va elektron interaktiv vositalardan foydalanish darsdagi muloqotni sezilarli darajada kuchaytiradi va talabalarning mustaqil fikrlashini rag'batlantiradi.

Interfaol strategiyalar nafaqat talabalarning bilim darajasini oshiradi, balki pedagogik jarayonni yanada dinamik va qiziqarli qiladi. Ular o'qituvchi va talaba o'rtasidagi muloqotni rivojlantiradi, talabalarni bir-birining fikridan o'rganishga, muammolarni birgalikda hal qilishga va o'z fikrini asoslashga o'rgatadi. Shu bilan

birga, baholash va motivatsiya elementlarini joriy etish talabalarning darsga faolligini yanada oshiradi va o‘z-o‘zini baholash ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Shuni ta’kidlash lozimki, interfaol strategiyalarni muvaffaqiyatli qo‘llash uchun o‘qituvchi pedagogik yondashuvni aniq belgilashi, texnologik vositalardan samarali foydalanishi va talabalarning individual xususiyatlarini inobatga olishi zarur. Bu yondashuvlar darsning samaradorligini oshirish bilan birga, talabalarning ta’lim jarayoniga bo‘lgan qiziqishini kuchaytiradi va ularni mustaqil o‘rganishga rag‘batlantiradi.

Umuman olganda, darsda muloqatni faollashtiruvchi interfaol strategiyalar tizimi nafaqat zamonaviy pedagogik jarayonni boyitadi, balki talabalarning bilimini chuqur shakllantirish, ularning ijtimoiy va kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantirish hamda pedagogik jarayonni individual yondashuv asosida optimallashtirish imkonini beradi. Shu bois, interfaol strategiyalarni dars jarayonida muntazam va tizimli ravishda qo‘llash ta’lim sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Xolmatov, A. (2020). Masofaviy va interfaol ta’lim texnologiyalari. Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Ta’lim vazirligi nashriyoti.
2. Yo‘ldoshev, S. (2019). Elektron ta’lim va interaktiv metodlar. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
3. Karimova, N. (2021). Darsda muloqatni faollashtirish strategiyalari. Toshkent: Universitet nashriyoti.
4. Abdurahmonov, T. (2018). Interfaol metodlar orqali talabalarni jalb qilish. Toshkent: Ilmiy nashriyot.
5. Raxmonova, L. (2022). Pedagogik texnologiyalar va interfaol darslar. Toshkent: Ta’lim texnologiyalari markazi.
6. Ergashev, B. (2020). Elektron portfelyo va talabalarning faolligini oshirish metodlari. Toshkent: Oliy ta’lim nashriyoti.
7. Usmonov, J. (2019). Onlayn va interfaol dars metodlari samaradorligi. Toshkent: Axborot-resurs markazi.
8. Qo‘qonov, A. (2021). Talabalarni motivatsiya qilish va interfaol muloqot strategiyalari. Toshkent: Pedagogika nashriyoti.
9. Normurodov, F. (2018). Blended learning va dars samaradorligini oshirish usullari. Toshkent: Ilm-fan nashriyoti.
10. Saidov, M. (2022). Sun’iy intellekt va interfaol baholash metodlari. Toshkent: Raqamli ta’lim nashriyoti.
11. G.Jumanazrova. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ingliz tilidagi og‘zaki nutq kompetensiyasini shakllantirish jarayonida interaktiv metodlardan foydalanish

metodikasi. TADQIQOTLAR Jahon ilmiy – metodik jurnali 70 - SON Sentabr– 2025.
ISSN:3030-3613

12.G.Jumanazarova.Boshlang'ich ta'lim jarayonida ingliz tilini integratsiyalashgan darslar asosida o'qitish metodikasi. Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. 53-son_1-to'plam_Sentabr -2025. ISSN:3030-3621

13.G.Jumanazarova.Olim Abdurashid Munavvarovning o'qituvchilik va tashkilotchilik mahorati. NamDU ilmiy axborotnomasi.Namangan, ISSN: 2181-1458. 4-son, 2023.-586-589-b.

14.G.Jumanazarova.Oilaviy tarbiya samaradorligini oshirish borasidagi izlanishlar.“Maktabgacha va boshlang'ich ta'limning dolzarb masalalari” xalqaro ilmiy-amaliy anjuman. Farg'ona, 2022.- 414-419-b.

15.G.Jumanazarova.The features of the works of uzbek family scholar Abdurashid Munavvarov in the development of the pedagogical system of proper organization of family upbringing. Jurnal Ilmu Sosial, Politik dan Humaniora Vol: 4, No 1, 2024, ISSN: 2798-8260. pp. 1-7.

16.G.Jumanazarova. Pedagogical technologies for improving family relations in the organization of family upbringing. “Современные исследования: теория и практика” Сборник статей международной научно-практической конференции, 2024. pp. 55-60.